

## **МИНИСТЕРСТВО ЗА ЗЕМЈОДЕЛСТВО, ШУМАРСТВО И ВОДОСТОПАНСТВО**

Согласно член 9 – 6 став (2) од Законот за здравјето на растенијата („Службен весник на Република Македонија“ бр. 29/05, 81/08, 20/09, 57/10, 17/11, 148/11 и 69/13), министерот за земјоделство, шумарство и водостопанство, донесе

### **ПРАВИЛНИК ЗА НАЧИНОТ НА СПРОВЕДУВАЊЕ НА ЗДРАВСТВЕН ПРЕГЛЕД И НАЧИНОТ НА ЗЕМАЊЕ НА ПРИМЕРОЦИ НА СЕМЕНСКИ И МЕРКАНТИЛЕН КОМПИР НАД КОЈ СЕ ВРШИ ФИТОСАНИТАРЕН МОНИТОРИНГ**

#### **Член 1**

Со овој правилник се пропишува начинот на спроведување на здравствен преглед и начинот на земање на примероци на семенски и меркантилен компир над кој се врши фитосанитарен мониторинг.

#### **Член 2**

Одделни изрази употребени во овој правилник го имаат следното значење:

Примерок е мало количество на растенија кое е земено на соодветен начин и ја претставува содржината на целокупниот растителен материјал кој е предмет на лабораториска анализа.

Партија е определен број или количество од една иста сорта, класа, производител, која е идентификувана по својата хомогеност и потекло или е донесена од иста парцела.

Пратка е количество на растенија, растителни или други производи наведени во документ, потребен за вршење на царински или други контроли, за добивање на фитосанитарен сертификат или друг алтернативен документ или ознака. Пратката може да биде составена од еден или од повеќе лотови (партии).

Начинот на спроведување на здравствен преглед е редовно вршење на визуелни прегледи во одредени фенофази на развој на семенски и меркантилен компир, при што се следи присуството, односно отсуството на штетните организми или нивните симптоми.

Начинот на земање на примероци подразбира подготовка на растенијата од семенски и меркантилен компир со испраќање за лабораториска анализа во соодветните овластени лаборатории.

### Член 3

Спроведувањето на здравствен преглед на семенски и меркантилен компир се врши на местата на производство, местата на увоз и местата на складирање и дистрибуција.

За секој извршен здравствен преглед на семенски и меркантилен компир на местата на производство, местата на увоз и местата на складирање и дистрибуција се составува записник согласно Правилникот за временски периоди и начинот на вршење на фитосанитарна инспекција на растенија, растителни производи и други објекти и предмети наведени во Листа V дел A секција 1 и Листа V дел A секција 2.

### Член 4

При здравствен преглед на компирот се следи присуството на карактеристични симптоми кои ги причинуваат следните карантински штетни организми :

- фитопатогени бактерии: *Clavibacter Michiganensis ssp.sepedonicus* и *Ralstonia Solanacearum*;
- фитопатогени габи : *Synchytrium endobioticum* и
- фитопатогени нематоди: *Globodera Rostochiensis* (Woll.) и *Globodera Pallida* (Stone).

### Член 5

Во текот на производството на меркантилен компир произведен во Република Македонија се врши визуелен преглед и по потреба се земаат примероци за лабораториска анализа за присуството на латентни инфекции од *Clavibacter Michiganensis*, *Ralstonia Solanacearum* и *Synchytrium endobioticum*.

Со посебно внимание треба да се вршат визуелните прегледи и земањето на примероци на домашното производство на ран и останатиот меркантилен компир.

## Член 6

За отстранување на фитосанитарниот ризик од појава и ширење на карантински штетни организми од член 4 на овој правилник, потребно е да се врши фитосанитарен мониторинг на ран меркантилен компир.

Најдобро време за вршење на испитувањата од став 1 на овој член е во месеците јуни и јули.

Кај домашното производство на ран меркантилен компир, примероците треба да се земаат во мај и јуни. Примероците за присуство на нематоди може да се земаат и во текот на јуни (кога цистите се слободни во почвата).

## Член 7

Најдобар временски период за вршење на визуелни прегледи на домашното производство на останат меркантилен компир е во текот на месеците септември и октомври.

## Член 8

Вршењето на здравствен преглед за присуството на карантински штетни организми кај семенскиот и меркантилниот компир, кој се произведува на територијата на Република Македонија се спроведува во четири фази и тоа:

- а). I Фаза – визуелен преглед на компирот за време на вегетацијата во мај – јуни.
- б). II Фаза – визуелен преглед на кртолите од компир при берба од мај до октомври.
- в). III Фаза – визуелен преглед на кртолите од компир во складишта на производителите во октомври.
- г). IV Фаза – визуелен преглед на кртолите од компир во дистрибутивните центри и збирните магацини на преработувачите во октомври.

Начинот на вршење на визуелен преглед е даден во Прилог 1 кој е составен дел на овој правилник.

## Член 9

Спроведувањето на здравствениот преглед на меркантилен компир на местото на производство (фаза I), за време на вегетација на *Clavibacter Michiganensis* (Smith), *Davis et al.ssp.sepedonicus* (Spieckermann et Kotthoff), *Davis et al.* и *Ralstonia Solanacearum* (Smith) е следно:

1. Визуелниот здравствен преглед на ран меркантилен компир на местото на производство се врши два пати за време на вегетацијата:

- прв визуелен преглед за време на цветање на компирот, најчесто се врши во април/мај и
- втор визуелен преглед се врши за време на берба на компирот во јуни/јули.

2. Визуелни здравствени прегледи на останатиот меркантилен и семенски компир на

местото на производство се врши два пати за време на вегетацијата:

- прв визуелен преглед се врши за време на цветањето на компирот во јуни и
- втор визуелен преглед се врши за време на собирањето на компирот од крајот на септември до првата половина на октомври.

## Член 10

При првиот визуелен преглед дијагонално се поминува низ насадот, при што потребно е да се посвети внимание дали се присутни симптомите за присуство на бактерии од членовите 14 и 15 на овој правилник по стеблата и листовите. Во случај кога постои сомневање од зараза, се означува местото и растението за кое постои сомневање дека е заразено, така да при вториот преглед од тоа растение и од тоа место се земаат примероци од кртолите од компир.

При вториот визуелен преглед, кртолите од компир визуелно се прегледуваат со пресекување на одреден број кртоли.

## Член 11

Земањето на примероци од *Clavibacter Michiganensis* (Smith), *Davis et al.ssp.sepedonicus* (Spieckermann et Kotthoff), *Davis et al.* и *Ralstonia Solanacearum* (Smith) се врши така што се земаат примероци на цели растенија од компир.

За лабораториска анализа земањето на примероци се врши во случај на сомневање дека постои зараза, а земањето на примероци на кртоли (семенски и меркантилен) се врши за тестирање на латентна инфекција, според предвидениот план утврден во Програмата за фитосанитарна политика.

Покрај земање на примероци од сертифициран семенски компир кој се користи за садење, се контролира и семенскиот компир на производителите кој не е сертифициран, според планот од став 2 на овој член.

## Член 12

Примероците за време на вегетација од местото на производство се земаат дијагонално, а за еден примерок се земаат 200 кртоли. Кај малите производители (дворови, домашни градини) се врши само визуелен преглед, а примерок се зема само во случај кога постои сомневање од зараза.

## Член 13

Пакувањето и праќањето на примероците се врши на следниот начин:

1. Секој примерок неопходно е да се стави во трослојна хартиена кеса, добро да се затвори (изолира) и што побрзо да се достави до овластената лабораторија;
2. Кога не постои можност за доставување на примероците истиот ден, тогаш е потребно во книжните вреќи да се стави едно парче мокра хартија или памук за да се спречи сушењето на кртолите и се заедно да се стави во ладилник. Примероците кои што се земени од различни парцели треба да бидат одвоени, означени и заедно со нив мора да биде приложен записник со дадени податоци и
3. Во случај кога ќе се пронајдат сомнителни кртоли од компир како што е распаѓање, непријатен мирис, испукана кора и сл., таквите кртоли се издвојуваат и се ставаат во посебна хартиена кеса, а потоа се ставаат во вреќата заедно со останатите кртоли.

## Член 14

Следните симптоми го идентификуваат кафеавото гниење - *Ralstonia Solanacearum* (Smith) на кртолите од компир:

- при крај на цветањето врвните листови пожолтуваат и овенуваат;
- овенатите листови стануваат бледо-зелени и покафејуваат;
- нема свиткување на рабовите на листовите;
- на хоризонтален пресек на стеблото спроводните садови се темна боја;
- при пресек на стеблото излегува слузав ексудат;
- приземниот дел на стеблото покафејува;
- кртолите се со здрав изглед;
- земјата е залепена на окцата;
- спроводните садови се сиво-кафеави во форма на прстени;
- при притисок на кртолите од спроводните садови излегува слузаст ексудат и
- при силна зараза се претвара во слузеста маса на зачуваната покожица.

## Член 15

Следните симптоми го идентификуваат прстенестото гниење и венењето - *Clavibacter Michiganensis* (Smith), Davis et al.ssp.sepedonicus Spieckermann et Kotthoff), Davis et al на кртолите од компир:

- првите промени се забележуваат на долните листови, како и губење на тургорот на поедини листови;
- листовите пожолтуваат и се виткаат од краевите према лицето на листот;
- постепено венење на делови на растението;

- на надземните делови на растенијата можат да изостанат видливите знаци;
- на надолжен пресек на кртолите се гледаат промени во зоната на спроводните садови во облик на кремасто-жолто и светлокафеаво сирасто скапување и
- во некои случаи, спроводниот прстен може да биде одделен и при стискање на кртолите излегува сирест ексудат од ткивото.

## Член 16

Доматите и Пеларгонијата како домаќини на фитопатогената бактерија *Ralstonia Solanacearum*, се вклучуваат во мерките за фитосанитарен мониторинг за присуството на бактеријата *Ralstonia Solanacearum*, во рамки на мониторингот на другите карантински штетни организми. Кога проверката за присуството на бактеријата *Ralstonia Solanacearum* не покаже ништо сомнително, наодот влегува во финалниот извештај.

Во случај на сомнителни симптоми на болести предизвикани од *Ralstonia Solanacearum*, се земаат примероци и се праќаат на лабораториски испитувања за утврдување на нејзино можно присуство.

## Член 17

Визуелен преглед и земањето на примероци од пеларгонија се врши непосредно пред пласирање на компирот на пазар.

Секој примерок неопходно е да се стави во трослојна хартиена кеса, добро да се затвори (изолира) и што побрзо да се достави до овластена лабораторија. Кога не постои можност за испорака истиот ден, тогаш е потребно во книжната кеса да се стави едно парче мокра хартија или памук, за растението да не се исуши и се заедно треба да се стави во ладилник. Земените примероци од различни парцели треба да бидат одвоени, означени и заедно со нив треба да биде приложен и записник со дадените податоци. Ако се пронајдат растенија од пеларгонија за кои постои сомневање дека се заразени, таквите растенија се ставаат во посебна хартиена кеса и потоа во вреќата со останатите растенија.

## Член 18

Водата и плевелот *Solanum dulcamara* (кучешки трн) како медиум и домаќин се земаат како примероци. Тоа се врши со земањето на примероци од отпадните води во преработувачката индустрија за компир или од водотеците во близина на производните парцели на компир поради лабораториски прегледи за присуството на *Ralstonia Solanacearum* од страна на фитосанитарните инспектори во согласност со планот од член 11 став 2 на овој правилник.

Детермирањето на *Ralstonia solanacearum* е најдобро во доцна пролет, лето и есен кога температурата на водата е над 15°C. Примероци од вода се земаат на длабочина од 30-40 cm. и на далечина два метра од брегот на водната површина, два пати на иста локација. Примероците се земаат во период од јуни до септември. Примерокот се состои од 3 подпримероци од 30 ml и се става во стерилни шишиња или епрувети.

По земањето на примерокот потребно е истиот да се чува на темно место на температура од 4°C до 10°C и да се достави до овластена лабораторија во рок од 24 часа.

Доколку околу водата или во водата се утврди присутност на плевелот *Solanum dulcamara*, потребно е да се земе примерок од плевелот поради утврдување на присуство/отсуство на бактеријата *Ralstonia solanacearum*. Се зема целото растение заедно со коренот, потоа примерокот се пакува и се праќа на ист начин како и примероците од пеларгонија. Покрај земањето на примероци од површинската вода, се земаат примероци и од отпадната вода која се исфрла после преработката на компирот согласно планот од член 11 став 2 на овој правилник.

## Член 19

Здравствениот преглед кај растенијата на *Synchytrium endobioticum* (Schilb.) Perc се врши на следниот начин:

1. Визуелниот преглед се врши за време на берба на кртолите од компир. При едно излегување на терен потребно е да се извршат што е можно повеќе визуелни прегледи на одредените места за преглед и најмалку според планираното (при едно излегување на планираното место за преглед се прегледуваат три соседни парцели со компир). Во случаи кога при излегување на терен не може да се извршат три визуелни прегледи на местото на производство, потребно е во записникот да се образложи зошто е извршен помал број на визуелни прегледи од планираниот. Во случаи кога на планираното место за вршење на визуелен преглед можат да се извршат и повеќе од три визуелни прегледи, се препорачува прегледите да се извршат и во записникот да се наведе причината поради која се реализирани повеќе визуелни прегледи.

2. Земените примероци за лабораториска анализа на кафеаво и прстенесто гниење на кртолите од компир се употребуваат и за дополнителен визуелен преглед на рак на компир во лабораторија. Во случај на сомневање на зараза со овој штетен организам се зема посебно

примерок, кој се состои од сомнителни кртоли. Резултатите од визуелниот преглед на земените примероците за лабораториска анализа за кафеаво и прстенсто гниење кај кртолите од компир се составен дел од записникот за овој штетен организам.

Симптомите на кртолите се јавуваат како мали или големи израсходи кои наликуваат на цвет. Колку порано настапува заразата толку кртолите се посилно зафатени со рак и се формираат поголем број на израсходи. Израсходите најчесто се појавуваат кај окцата на кртолата, таквите кртоли гнијат во земја, а патогениот организам останува во почвата и до 30 години. Надземниот дел на растението не се разликува од здравите растенија, затоа што патогениот организам не го напаѓа правиот корен.

Симптоми на посевот кај ракот на компирот поретко ги заразува стоните и подземното стебло. По стоните се создаваат разновидни израсходи на местата каде што треба да се развијат кртолите. Израсходите се зеленкаста боја. Кај осетливите сорти се забележува деформација на долните листови. Тие се задебелуваат и закржлавуваат дури и на целиот надземен дел на стеблото.

## Член 20

Примероците за утврдување на *Synchytrium endobioticum* (Schilb.) Perc се ставаат во трослојна хартиена кеса која добро се затвора (изолира) и што е можно порано се доставуваат во лабораторија на миколошка анализа. Кога не постои можност да се испратат примероците истиот ден, тогаш потребно е примерокот да се чува во ладилник. Примероците од различни парцели треба да бидат одвоени, означени и заедно со нив мора да биде приложен и записникот.

## Член 21

При здравствен преглед на *Globodera pallida* и *Globodera rostochiensis* се следат симптомите на зараза од компировите цистодии нематоди кои не се специфични. Главни симптоми се појава на кружни (ореоли) површини со овенат посев, при што се забележува слаб пораст на растенијата, а во случај на појак напад, централните места со овенатите површини можат да бидат целосно соголени. Понекогаш растенијата кои се наоѓаат во тие ореоли, покажуваат симптоми на жолтење и свиткување на лисјата и со оглед на тоа дека слични симптоми може да причинат и други штетни организми, тешко е врз основа на визуелен преглед на растението со сигурност да се потврди заразата од овие штетни организми. Заради тоа, посебно внимание при визуелен преглед на посевите со компир треба да се обрне кај закржлавените и бледите растенија кои заостануваат во својот раст.

По визуелниот преглед на посевите со компир, следува и визуелен преглед на коренот од растението, заради утврдување на зараза од компирови цистолики нематоди. На површина од 1ха, со дијагонално движење низ парцелата се прегледуваат 20 растенија. Притоа треба да се внимава на местата каде што има растенија со заостанат раст, како и на местата на кои е видлива појава на ореоли, каде што густината на растенија е видно проретчена.

Прегледот на коренот по образување на цистите (јуни-септември) се врши со ашов или мотика при што се вади целото растение од почва. Притоа треба да се внимава кореновиот систем да биде целосно изваден. Вишокот на земја полека се истресува и коренот се набљудува со помош на голо око или со лупа. Цистите на коренот или кртолите се забележуваат во форма на ситни топчести творби, со златно-жолта, сива или темносива боја. Нивната големина во просек варира помеѓу 0,3 - 0,5 mm.- примероци од растителен материјал кои се собрани во текот на визуелниот преглед при што истите се пакуваат во кеси и се внимава целото растение да се стави во кесата (кртоли, корен и надземен дел од растението).

Не се земаат примероци од мртви растенија, бидејќи нематодите ќе бидат мртви или ќе мигрираат во почвата. Треба да се внимава примероците да не бидат изложени на директна сончева светлина.

## Член 22

Земањето на почвени примероци за лабораториска анализа за нематодите *Globodera pallida* и *Globodera rostochiensis* се врши така што тие треба да бидат земени со помош на сонда со дијаметар на отворот од 2,5 cm. (еден инч).

Почвените примероци може да се земат и со лопата или мистрија, меѓутоа овој метод е помалку сигурен отколку со користење на сондата. Исклучително влажна, сува, топла или студена сезона може да влијае на степенот на популацијата на нематоди, особено во првите 2,5 - 5 cm. на почвата. Затоа, треба да се отфрли површинскиот слој (2,5 - 5 cm.) на почвата каде што нема нематоди, кои обично не живеат, односно не постојат поради екстремни услови на животната средина.

Најдобро време за земање на почвени примероци, заради проценување на присуство на компирови цистолики нематоди е на пролет, откако почвата доволно ќе се загрее или во рана есен.

Не се земаат почвени примероци кога почвата е многу влажна.

За да се открие и најмала зараза од компирови цистолики нематоди, потребно е да се врши правилно земање на примероци од почвата. Еден примерок го сочинува најмалку 400 ml почва и се состои од најмалку 30 подпримероци, односно убоди за површина од 0,1 до 0,5 ha и 50 подпримероци за површина поголема од 0,5 ha, кои се земаат од различни точки распоредени

во облик на правоаголна мрежа. Одалеченоста помеѓу убодите не смее да биде поголема од 20 m во должина и помала од 5 m во ширина, покривајќи го целото поле. Подпримероците се земаат со обична полуцилиндрична сонда или сонда-лопатка од слој на почва и се ставаат во трослојни кеси од хартија (зафатнина 2 l).

### Член 23

Фитосанитарните инспектори на подрачјето на својата активност при здравствен преглед на меркантилниот компир во складишта, како и во дистрибутивните центри го вршаат здравствениот преглед на следниот начин:

- земаат кртоли на начин утврден во Прилог 2, Табела бр. 1, 2 и 3 кој е составен дел на овој правилник;
- земаат примерок од 200 кртоли (при земање на примероци, првенствено се земаат кртоли со карактеристичните симптоми и се дополнуваат со кртоли без симптоми, до потребниот број од 200 кртоли);
- вршат визуелен преглед на секој примерок од 200 кртоли за присуство на симптомите на карантинските штетни организми, при што се издвојуваат сите кртоли со симптоми;
- вршат пресекување на сите кртоли за кои се сомнева дека имаат симптоми на болеста (се прави пресек на кртолата за да се види внатрешноста). Доколку има кртоли без симптоми, потребно е да се пресечат 200 здрави кртоли и
- во случај на утврдување на карактеристични симптоми од карантински штетни организми, неопходно треба да земат примерок од кртолите со карактеристични симптоми и да обезбедат нивен транспорт до овластената лабораторија.

Визуелниот преглед се врши од октомври до крајот на ноември.

### Член 24

Начинот на земање на примероци на меркантилен компир, заради утврдување на присуството на карактеристични симптоми на карантинските штетни организми, е даден во Прилог 2 на овој правилник.

Примерокот се состои од 200 земени кртоли од вреќи, кутии или палети како што е дадено во Прилог 2, Табела бр. 1 и 2 на овој правилник или се зема од различни места во преградите

доколку компирот е во рефус согласно Прилог 2, Табела бр. 3 на овој правилник. Овој начин на земање на примероци за лабораториска анализа се применува на граничен премин при увоз.

## Член 25

При увозот на компир (семенски или меркантилен) здравствениот преглед се врши на начин утврден во членовите 23 и 24 на овој правилник.

При здравствен преглед на местата на увоз, доколку постои сомневање за присуството на цистолики нематоди, се земаат примероци од кртоли или амбалажи каде е присутна почвата и се испраќаат за лабораториска анализа, за да се потврди присуство или отсуство на нематоди. Бројот на земени примероци зависи од присуството на почва во пратките.

## Член 26

Овој правилник влегува во сила наредниот ден од денот на објавувањето во „Службен весник на Република Македонија“.

Бр. 17-205/4

24 јули 2013 година

Скопје

Министер за земјоделство,

шумарство и водостопанство,

Љупчо Димовски, с.р.

Во првата фаза, визуелен преглед на компирот се врши за време на вегетацијата во мај – јуни. Фитосанитарните инспектори и давателите на јавни услуги од областа на здравје на растенијата, на чиј регион се произведува меркантилен и семенски компир воспоставуваат контакт со производителите на компир. Кај сите избрани производители се врши визуелен преглед на парцелите, како и земање на примероци од компир за присуство на латентна инфекција врз основа на планот за бројот на примероци.

Во оваа фаза треба да се земат најмалку 1/3 од вкупно планираниот број на примероци.

Фитосанитарниот инспектор води записник за здравствениот преглед на меркантилен и семенски компир во вегетација согласно Правилник за временски период и начинот на вршење на фитосанитарна инспекција на растенија, растителни производи и други објекти и предмети наведени во Листа V дел A секција 1 и Листа V дел A секција 2. Копијата од записникот претставува Налог за лабораториска анализа за присуството на латентна инфекција. После добивање на овие резултати, се прави детален план за следната фаза.

Во втората фаза, визуелен преглед на кртолите од компир при берба се врши од мај до октомври. Претставниците на надлежните органи на чиј регион се бере компирот (од бербата на ран меркантилен компир, па се до крајот на бербата на останатиот меркантилен компир), исто така вршат визуелни прегледи на кртолите на меркантилен и семенски компир при неговата берба, на следен начин:

- со дијагонално движење низ парцелите се одбираат 200 кртоли;

- тие се прегледуваат визуелно и

- од нив 200 кртоли задолжително се пресекуваат.

Фитосанитарниот инспектор води записник за извршениот преглед на меркантилниот компир при негово собирање.

Во третата фаза, визуелен преглед на кртолите од компир во складишта на производителите се врши во октомври. Фитосанитарните инспектори вршат визуелен преглед на меркантилен компир, според планот за земање примероци, во достапните магацини и складишта на меркантилен компир на подрачјето. Визуелниот преглед и земањето на примероци се врши во согласност со инструкциите за вршење на фитосанитарен преглед на складираниот меркантилен компир.

Сите податоци за складиштето и визуелните прегледи на лотовите во складиштето, како и лабораториските анализи и се доставуваат на Фитосанитарната управа заради евиденција на податоците во единствениот регистар.

Рок за завршување на третата фаза на здравствениот преглед и испраќањето на примероците е до 15 ноември, а доставување на извештај до 30 ноември.

Фитосанитарните инспектори водат записник за прегледите на меркантилен компир во складиштето. Налог за лабораториска анализа е копијата од записникот.

Во четвртата фаза, визуелен преглед на кртолите од компир во дистрибутивните центри и збирните магацини на преработувачите се врши во октомври. Фитосанитарните инспектори вршат визуелни прегледи на меркантилниот компир во сите дистрибутивни центри за меркантилен компир, како и во собирните магацини на преработувачите на одредено подрачје. Визуелниот преглед и начинот на земањето на примероци се врши во согласност со постапките за вршење на здравствен преглед на складираниот меркантилен компир.

Фитосанитарните инспектори водат записник за прегледаниот меркантилен компир во дистрибутивните центри и собирните магацини на преработувачите.

Податоците од дистрибутивните центри и собирните магацини на преработувачите, визуелните прегледи на лотовите како и лабораториските анализи се доставуваат до Фитосанитарната управа, поради внесување на податоците во Регистарот на производители, преработувачи, увозници и дистрибутери.

Рок за завршување на четвртата фаза на здравствениот преглед и испраќањето на примероци е до 15 ноември, а доставување на извештајот до Фитосанитарната управа е до 30 ноември.

Од предвидениот број на примероци во третата и четвртата фаза потребно е да се земе остатокот од планираниот број на примероци.

## Шема за земање на примерок по лот/сорт на компир

| Количина на компир | Вреќа од 30 kg | Вреќа од 50 kg | Број на вреќи од кои се зема примерок | Број на кртоли во примерокот |
|--------------------|----------------|----------------|---------------------------------------|------------------------------|
| До 1000 kg (1 т)   | 33             | 20             | 5 од 50 kg (или 7 од 30 kg)           | 200                          |
| До 5000 kg (5 т)   | 167            | 100            | 5 од 50 kg (или 7 од 30 kg)           | 200                          |
| До 20000 kg (20 т) | 667            | 400            | 5 од 50 kg (или 7 од 30 kg)           | 200                          |
| До 50 т            | 1667           | 1000           | 5 од 50 kg (или 7 од 30 kg)           | 200                          |
| 50-200 т           | 6667           | 4000           | 1 вреќа/10 т (5 од 20 вреќи)          | 200                          |
| Преку 200 т        | /              | /              | 1 вреќа/10 т (преку 20 вреќи)         | 200                          |

Табела бр. 1 Компир во вреќи

| Количина           | Пакување/кутија или палета | Број на кртоли во примерокот | Број на кртоли во кутијата |
|--------------------|----------------------------|------------------------------|----------------------------|
| До 1000 kg (1 т)   | 1                          | 200                          | 200                        |
| До 5000 kg (5 т)   | 5                          | 200                          | 200                        |
| До 20000 kg (20 т) | 20                         | 200                          | 50                         |
| До 50 т            | 50                         | 200                          | 20                         |
| 50-200 т           | 200                        | 200                          | 5                          |
| Преку 200 т        | /                          | 200                          | 200/број на кутии          |

Табела бр. 2 Компир во кутии или палети

| Количина            | Рефус по оддели | Број на кртоли | Број на кртоли/ преграда |
|---------------------|-----------------|----------------|--------------------------|
| До 1000 kg (1 т)    | 1000 kg         | 200            | 200                      |
| До 5000 kg (5 т)    | 5000 kg         | 200            | 200                      |
| До 20 000 kg (20 т) | 20 000 kg       | 200            | 200                      |
| До 50 т             | 50 т            | 200            | 200                      |
| 50-200 т            | 50-200 т        | 200            | 200                      |
| Преку 200 т         | >200 т          | 200            | 200                      |

Табела бр. 3 Компир во рефус